

- «Теорія і історія держави і права; історія політичних і правових вчень; філософія права» / Василь Павлович Горбачов. – Харків, 1995. – 19 с.
4. Нардова В.А. Городское самоуправление в России в 60-х – начале 90-х годов XIX в.: Правительственная политика / В.А. Нардова. – Л.: Наука, 1984. – 260 с.
 5. Нардова В.А. Городское самоуправление в России в 60-х – начале 90-х годов XIX в.: Правительственная политика / В.А. Нардова. – Л.: Наука, 1984. – 260 с.
 6. Шрейдер Г.И. Город и Городовое положение 1870 г. / Г.И. Шрейдер // История России в XIX в.– СПб.: Изд. тов. бр. А.И. Гранат и К°, 1903. – Т. 4. – С. 1–29.
 7. Шрейдер Г.И. Городская контрреформа 11 июня 1892 г. / Г.И. Шрейдер // История России в XIX в. – СПб.: Изд. тов. бр. А.И. Гранат и К°, 1905. – Отд. 1. Т. 5. – С. 181 – 228.

Стаття надійшла до редакції 7.09.2011

V. M. Korobka

LEGAL BACKGROUND FOR PUBLIC ADMINISTRATION OF SUB-RUSSIAN UKRAINE 1870–1892

The formation and development of democratic Ukrainian state involving the masses in its administration and state processes need to determine the detailed study of the historical experience of the legal regulation of local government in Ukraine at various times, in particular, introduced the Russian imperial authorities.

Key words: *Russian Ukraine, public administration, policemen position 1870.*

УДК 94(472)"16"

В. С. Волониць

ГРЕКИ В РОЗВИТКУ ТОРГІВЛІ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ II ПОЛОВИНИ XVII СТОЛІТТЯ

В статті висвітлюється процес становлення грецького купецького стану на українських землях середини. Приділяється увага формуванню торговельних відносин та їх законодавчому регулюванню.

Ключові слова: *грецьке купецтво, ніжинське купецтво, торговельні зв'язки.*

Історія торговельної діяльності греків в Україні середини – другої половини XVII ст. належить до тих питань, які не знайшли належного висвітлення в історіографії. Традиційно присутність греків–купців на теренах України середини XVII ст. більшість сучасних дослідників пов'язує з існуванням Ніжинської грецької факторії. Наукові праці засвідчують основну загальну тенденцію – вивчення діяльності Ніжинської грецької громади. Тому більшість розвідок присвячена її появі, розвитку та занепаду.

Поза увагою дослідників залишаються важливі питання торговельної діяльності греків до створення ніжинської колонії. Одним з перших дослідників, хто звернувся до вивчення цього періоду перебування греків на Україні, був історик М.Плохінський [1]. Саме він уперше пов'язав появу греків на Україні з подорожами грецького духівництва до Москви. Уже пізніше академік К. Харлампович доповнив та уточнив факти, відомі з його попередніх досліджень. Однак він дещо побіжно описує історію греків в Україні до 1675 р., тобто до появи ніжинської громади [2]. Утім, автор обмежився лише аналізом гетьманських універсалів другої половини XVII ст., що призначалися для купців.

Окремі аспекти питання перебування грецьких купців на Україні в другій половині XVII ст. розглядалися в різних дослідженнях другої половини XIX – початку XXI ст. Серед них слід виділити праці І. Аксакова [3], А.Федотова-Чеховського [4], М. Петровського [5], О. Терентьєвої [6], О. Гуржія [7].

Сучасний стан розвитку ринкових відносин актуалізує необхідність дослідження історії становлення іноземного купецького стану на теренах України.

Звісно, увага саме до ніжинських греків є цілком виправданою. Адже ніжинська грецька громада була однією з найпотужніших купецьких громад України з кінця XVII ст. Це зумовило формування Ніжина як одного з центрів зовнішньої та внутрішньої торгівлі держави. Успішність торговельної діяльності греків обумовлювалась існуванням торговельно-дипломатичних традицій, що формувалися протягом середини XVII ст.

Таким чином, ця стаття присвячена саме початковому етапу формування торговельних зв'язків греків в Україні та законодавчого регулюванню цієї діяльності.

Події середини XVII ст. характеризуються як період Національно-визвольної війни українського народу. Ще кілька десятиліть після її закінчення, на визволеній від польської шляхти території, не було законодавчого регулювання українського купецького стану. Тому його прерогативи взяли на себе представники іноетнічних груп, а насамперед грецькі купці.

Появу греків на Україні багато істориків пов'язує з подорожами до Москви грецького духівництва, так званих «просителів». Їх шлях повинен був обов'язково пролягати через українське місто Путивль. Саме за розпорядженням воєводи цього прикордонного міста вони відправлялися до Москви, на казенних підводах, та з приставом для охорони під час подорожі. Зазначимо, що кожен з представників духівництва подорожував у супроводі свого почету, до складу якого входили, як вказано в джерелах, т.з. «племянники». Утім, ця назва, як зауважує М. Плохинський, далеко не відповідає дійсності. Цей почет рідко складався з членів родини священників [8]. Цими племянниками, «шуринами», «товарищами» саме і були грецькі купці, які були під заступництвом духовних осіб. Цілком логічним є те, що представники грецьких купецьких кіл змогли вдало використати такий зручний та безпечний шлях проникнення на ринки Лівобережної України та Московської держави. Користуючись правом безмитного перевезення на казенних підводах, до Москви, своїх товарів, вони вигідно їх збували та купували за дешевими цінами вже московські товари, з якими й поверталися до Путивля на тих же казенних підводах.

Так, 1654 роком датований документ, що свідчить про прибуття до царя Олексія Михайловича грека Івана Ніколаєва з «племянником, шурином, товарищем», посланим царгородським патріархом Паїсієм з грамотою [9]. Цікавим є й той факт, що греки, крім грамоти, передали царю і важливу інформацію про дипломатичні відносини між польським королем та турецьким султаном. За цю вельми важливу місію вони отримали значні кошти. Так, Івану Ніколаєву призначалися по 2 алтина та 2 деньги на день, іншим – по 10 денег на день на одну особу [10]. Крім додаткових коштів, їм виділялися ще 13 підвод та супровідні особи. Джерело прямо не вказує на те, що серед цих греків були купці, проте, беручи до уваги кількість підвід, логічно припустити, що серед цих «посланців» були саме купці, які провадили значний обсяг торговельно-комерційних операцій.

Зазначимо, що Україні тут відводилася роль транзитної держави. Утім, слід зауважити, що греки, перетинаючи цю територію, налагоджували вигідні торговельні зв'язки, що відіграли важливу роль в умовах політичної нестабільності.

Національно-визвольна війна призвела до того, що з внутрішнього ринку були усуненні сили, які здійснювали основну торговельну діяльність в Україні, а насамперед євреї. Війна з Польщею змінила географію торговельних операцій України

шляхом усунення західного вектору активності. Грекам вдалося вдало пристосуватися до нових умов економічного життя країни та посісти одне з провідних місць у зовнішній торгівлі держави.

Суттєву роль зіграла і нагальна потреба відновлення та розвитку внутрішнього ринку, що викликала активні дії з боку українських гетьманів, котрі своїми універсалами надавали грекам виключних прав протягом другої половини XVII ст. Завдяки цьому греки набули монопольних прав на постачання східних товарів на український ринок.

Перший універсал, який зафіксував діяльність іноземних купців, до складу яких входили і греки, на Україні був виданий 28 квітня 1654 року. Саме цим універсалом було юридично визначено розмір податку з іноземних купців. Податок до військової скарбниці становив від 2 до 6 золотих, а на турецькі товари від 100 талярів [11].

Другий Універсал Богдана Хмельницького від 2 травня 1657 р. про дозвіл самостійно вирішувати свої купецькі справи було безпосередньо адресовано грецьким купцям. Видання цього універсалу, як спочатку зазначалося в документі, було зумовлено необхідністю заохочення греків до активної торговельної діяльності саме на українських землях. Тому купцям грекам надавалося право на власне судочинство та вказувалося на жорстоке покарання для тих полковників, атаманів, войтів, бургомістрів, хто порушить цю умову [12].

Універсал Богдана Хмельницького від 2 травня 1657 р. про дозвіл самостійно вирішувати свої купецькі справи, безпосередньо призначався грецьким купцям Павлові та Степанові Юрієвичам [13]. Саме їм надавалося право на безмитну торгівлю. На думку К.Харламповича, саме цей універсал «сформував пільгову політику гетьманів щодо грецьких купців взагалі» [14].

Торговельні шляхи їх проходили через Османську імперію та Царгород до Московії. Мобільність та залежність від політико-економічної кон'юнктури, необхідність збереження торговельних потенцій, зумовлювали потребу в більшому обсязі інформації, для швидкого реагування в разі суттєвих змін. Тому купці, під тиском практичних потреб, збирали відомості про соціально-політичні зміни, що відбувалися в Османській імперії та на територіях через які пролягали їх торговельні шляхи.

З огляду на це, уряди Московії, Туреччини, волоські володарі використовували греків як своєрідних «інформаторів». Цей інформаційний потік працював за кількома векторами активності. Так збереглися документи, де зафіксовано, що грецькі купці, шлях яких пролягав з Царгорода до Москви, доводили до відома московського царя інформацію про політичну ситуацію в Малоросії та настрої населення щодо гетьманування Івана Дорошенка [15]. Є дані, що вказують на чисельні факти викупівлі греками російських полонених з турецького полону. Таким чином, купці, маючи достатньо коштів, іноді могли виконувати роль своєрідних «консульських служб» [16; 17]. Утім, слід зазначити, що греки інформували не лише московську владу [18], серед «агентів», що передавали інформацію для волоського господаря, теж були греки-купці, що прибували з Києва [19]. Документи засвідчують цікавий факт заборони грекам-торговцям залишати межі України у зв'язку з тим, що вони «нарочно в войско приезжают будто для торговых своих промыслов», дізнаючись про стан озброєння та розташування московських військ, передають цю інформацію кримському хану та турецькому султану [20].

Розглянемо царську грамоту, адресовану гетьману Івану Самойловичу від 14–15 грудня 1675 року про заходи щодо запобігання розповсюдженню «морозного повітря» з Волоських земель [21]. Так, джерело вказує про заборону грекам проїжджати та торгувати на території Малоросії, а українцям купувати товари в них. Утім, відзначимо

цікавий факт, відображений у документі, що ця заборона розповсюджувалася і на тих греків-купців, які намагалися виїхати з Московської держави з товарами або ж без них до Валахії. Це свідчить не стільки про запобігання розповсюдженню епідемії, скільки про посилення контролю за виходом важливої інформації за межі держави. Таким чином, греки ставали своєрідними заручниками політичної ситуації.

Серед законодавчих актів, що регламентували торговельну діяльність грецьких купців другої половини XVII століття, викликає інтерес у цьому контексті «пам'ять из Посольского приказа» О приезде из Малороссийских городов в Москву для торговых промыслов Грекам, с прежними листами за Гетьманскою рукою». Тут зафіксована заборона «чтобы из Турской земли Греки называясь Малороссийских городов жителями к Москве не приезжали, и назад не отъезжали; так же бы и Малороссийских городов жители Греки, таких Турской земли приезжали Греков к себе не принимали и к Москве с собой не привозили.» Заборона московського уряду не розповсюджувалася на тих грецьких купців, які мали листи, підписані гетьманською рукою. Це свідчить не тільки про документальне упорядкування та регламентацію торгівлі греків, але й про введення в умовах дипломатичних ігор між Москвою, Туреччиною та Польщею обмеженого доступу греків до ринків московської держави [22].

Отже, зазначимо, що такі дії перешкоджали розвитку не тільки зовнішньої, але і внутрішньої торгівлі, оскільки греки були однією з основних рушійних сил торговельного прогресу.

Універсал Івана Виговського від 9 лютого 1658 р. підтвердив уже надані права безмитного переїзду і позбавляв купців ярмаркового збору, піддаючи їх контролю лише з боку екзактора та іактора [23].

Ще одним проявом загальної гетьманської митної політики щодо греків стали універсали Юрія Хмельницького. Першим універсалом від 16 листопада 1659 р. виданим для греків та іноземних купців, підтверджувалися права, надані ще його батьком, Б. Хмельницьким залишаючи за ними обов'язок сплачувати ввізне та вивізне мито [24]. Утім 23 листопада 1659 р. видається другий універсал адресований лише грецьким купцям. Відповідно до цього універсалу греки були позбавлені ввізного та вивізного митного збору [25].

Аналізуючи ці два універсали, видані упродовж семи днів, К.Харлампович приходять до висновку, «що, коли Ю. Хмельницький визволяв грецьких купців останнім своїм універсалом від мита, то не можна вважати, що він відмовився зовсім і від привізного мита», а це, на думку автора, суперечило б універсалам не тільки Івана Виговського, але й Богдана Хмельницького [26]. Слід зазначити, що перший універсал призначався не лише грецьким купцям але й іноземним, а під цю категорію підпадали, крім греків, ще євреї та волохи.

Водночас універсал, виданий гетьманом з Корсуня, що позбавляв митних зборів, призначався лише грецьким купцям. Це був перший універсал, що позбавляв греків будь-яких грошових стягнень до гетьманської казни. Цими правами греки користувалися недовго. Уже в 1663–1665 рр. універсалами лівобережного гетьмана Павла Тетері греки були знов обкладені митними зборами. Були повернуті тарифні ставки, що функціонували ще за часів Богдана Хмельницького [27].

16 березня 1665 р. гетьман Іван Брюховецький на прохання грецьких купців видає універсал, згідно з яким грекам дозволялося розглядати у власних судах лише купецькі справи та справи, пов'язані з провинями челядників [28].

Скарги греків та інших іноземних купців, які крамарювали на українських землях, зумовили появу другого універсалу гетьмана. Купці скаржилися, «що окрім військового екзактора, з них ще вимагають інші збори й кривди чинять деякі свавільники надто по ярмарках». Своім універсалом гетьман заборонив вимагати інші збори, крім ввізного та вивізного мита [29].

Універсал гетьмана Івана Самойловича від 28 березня 1679р. встановлював таксу індукти – евекти. Так, за товари, що продавалися або купувалися «гуртом», розмір мита становив від 100 до 2 золотих [30].

У 1687 р. універсал Івана Мазепи закріплював права, що надавалися його попередниками іноземним купцям та грекам, які торгували по всій Україні, за ніжинськими греками. Це свідчить про зростання ролі ніжинської торговельної громади [31].

Таким чином, історія оформлення торговельно-комерційних традицій греків в Україні бере свій початок з середини XVII ст. На початковому етапі проникнення купців на українські землі відбувалося нелегально. Вони потрапляли до України у складі почету духовних осіб, які легально перетинали кордони держави.

Саме в цей час необхідність відновлення внутрішньої та активізація зовнішньої торгівлі привернула увагу українських гетьманів до залучення на ринок іноземних купців. Це обумовило надання їм значних привілеїв, упровадження протекціоністської митної політики та права на власне судочинство. В умовах вилучення з ринку основних своїх конкурентів – євреїв, греки посіли провідне місце в українській торгівлі. Цілеспрямовані та послідовні кроки уряду щодо греків – купців свідчать про вагому роль останніх в економічному житті Гетьманщини.

Список використаної літератури

1. Плохинский М.М. Иноземцы в Старой Малороссии / М.Н. Плохинский // Труды XII Археологического съезда в Харькове. – М.: Типо-Лит., 1905. – Т. 2. – 209 с.
2. Харлампович К. Нариси з історії грецької колонії в Ніжині (XVII–XVIII ст.) / К. Харлампович // Записки Історико-філологічного Відділу УАН. – К., 1924. – № 24. – С.204.
3. Аксаков И. Изследование о торговле на Украинских ярмарках / И. Аксаков. – СПб, 1858 – 383 с.
4. Федотов-Чеховской А.А. Акты нежинского братства / А.А. Федотов-Чеховской. – К.: Керер, 1884. – 84 с.
5. Петровський М. Чернігів і Північне Лівобережжя. Огляди, розвідки, матеріали / М. Петровський. – К.: Держ. Вид-во України, 1928. – С. 309–313.
6. Гуржій О.І. Деякі проблеми становлення купецького стану в Україні / О.І.Гуржій. – К.: Інститут історії України НАН України, 2004. – С. 52–53.
7. Терентьева Е. Нежинские купцы братья Зосимады / Е.Терентьева, Е. Чернухин // Подвижники и меценаты грецкие підприємці та громадські діячі в Україні XVII – XIX ст. Історико-біографічний нарис. –К., 2001. – С. 111–120.
8. Плохинский М.М. Иноземцы в Старой Малороссии / М. Плохинский // Труды XII Археологического съезда в Харькове. – М.: Типо-Лит., 1905. – Т. 2. – С.176.
9. Отписка Наумова, с известием о состоянии дел в Польше и Малороссии и об отношениях Польши к Турции, доставленными греком Иваном Николаевым, посланным от патриарха Паисия к царю Алексею Михайловичу // Акты относящиеся к истории южной и западной России, собранные и изданные археографическою комиссиею (1668–1669 гг.; 1648–1657 гг.). – Спб., 1875. – Т. 8. – С. 378.
10. Там само. – С. 378.
11. Універсал Богдана Хмельницького Остафієві Стоматаєнку на збирання податків з іноземних купців, Чигирин, 28 квітня 1654 р. // Універсали Б. Хмельницького 1648–1657 рр. – К.: Альтернативи, 1998. – С. 142–143.
12. Універсал Б. Хмельницького про дозвіл грецьким купцям самим вирішувати свої купецькі справи, Чигирин, 2 травня 1657 р. // Універсали Б. Хмельницького 1648–1657 рр. – К.: Альтернативи, 1998. – С. 224.

13. Універсал Б. Хмельницького купцям-грекам Павлові і Степанові Юрієвичам на безмитну торгівлю, Чигирин, 16 червня 1657 р. // Універсали Б. Хмельницького 1648–1657 рр. / під ред. В. Смоля. – К. : Альтернативи, 1998. – С. 226–227.
14. Харлампович К. Нариси з історії грецької колонії в Ніжині (XVII – XVIII ст.) / К. Харлампович // Записки Історико-філологічного Відділу УАН. – К., 1924. – № 24. – С. 204.
15. Отписка к царю из Киева боярина князя Козловського, с распросными речами прибывших в Киев греков (о Дорошенко и др.) // Акты относящиеся к истории южной и западной России, собранные и изданные археографическою комиссиею (1668–1669 гг.; 1648–1657 гг.). – Спб., 1875. – Т. 8. – С. 211–212.
16. Отписка к царю киевского воеводы князя Козловского, об отправлении в Москву греков, прибывших из Царьгорода с выкупленными пленниками и с препровождением их распросными речами // Акты относящиеся к истории южной и западной России, собранные и изданные археографическою комиссиею (1668–1669 гг.; 1648–1657 гг.). – Спб., 1875. – Т. 8. – С. 446–447.
17. Отписка к царю из Киева, боярина князя Козловского, с распросными речами четырех греков и полоняника, о том, что турки стоят у Рашкова, у Тарговиц и Чигирина, что будет рада на р. Расаве и пр. // Акты относящиеся к истории южной и западной России, собранные и изданные археографическою комиссиею (1668–1669 гг.; 1648–1657 гг.). – Спб., 1875. – Т. 8. – С. 214.
18. Отписки нежинского воеводы Ивана Ржевского, с вестями: о желаниии польскаго короля помириться с казаками, о неудачных действиях гетьмана гетмана Дорошенка против Поляков, о расположении польскаго войска и козаков друг против друга, о событиях в Турции и пр. // Акты относящиеся к истории южной и западной России, собранные и изданные археографическою комиссиею (1675–1676 гг.). – Спб., 1877. – Т. 9. – С. 586–588.
19. Отписка князя Трубецкого, о посольстве Василя Даудова к турецкому салтану и омерах, принятых в Киеве относительно лазутчиков // Акты относящиеся к истории южной и западной России, собранные и изданные археографическою комиссиею (1675–1676 гг.). – Спб., 1879. – Т. 11. – С. 256.
20. Поездка к гетьману Самойловичу подьячного Щоголева о способах склонения на царскую сторону Якова Лизогуба и заднепровского гетьмана Дорошенка, с присовокуплением собранных в Малороссии высшей и распросных речей разных выходцев о тогдашних оборотах турецких и польских. 13 марта, 1673 г. // Акты относящиеся к истории южной и западной России, собранные и изданные археографическою комиссиею (1672 – 1674 гг.). – Спб., 1875. – Т. 11. – С. 192.
21. Царские грамоты киевскому воеводе и гетману Самойловичу о мерах предосторожности, по поводу открывшегося в Волосской земле морового поветрия // Акты относящиеся к истории южной и западной России, собранные и изданные археографическою комиссиею (1675–1676 гг.) – Спб., 1882. – Т. 12. – С. 366.
22. ПСЗ. 1-е собрание . – Т. 2, № 689. – С. 101.
23. Універсал І. Виговського від 9 лютого 1658 р., Переяслав // Федотов-Чеховской А.А. Акты нежинского греческого братства. – С.45.
24. Універсал Ю. Хмельницького від 16 листопада 1659 р., Медведовка // Федотов-Чеховской А.А. Акты нежинского греческого братства. – С.46.
25. Универсал гетьмана Юрия Хмельницкого о предоставлении греческим купцам права беспошлинно торговать в Малороссии и судиться своим судом. Из Корсуня, 1659 года, 23 ноября // Памятники изданные киевской комиссией для разбора древних актов. – К. : Тип. Императорского университета Св. Владимира, 1898. – С. 395–396.

26. Харлампович К. Нариси з історії грецької колонії в Ніжині (XVII – XVIII ст.) / К. Харлампович // Записки Історико-філологічного Відділу УАН. – К., 1929. – № 24. – С.11.
27. Універсал П. Тетері від 8 грудня 1660 р., Рашовка // Федотов-Чеховской А.А. Акты нежинского греческого братства. – С.48.
28. Універсал І. Брюховецького від 16 березня 1665 р., Канев // Федотов-Чеховской А.А. Акты нежинского греческого братства. – С.49.
29. Універсал І Брюховецького від 1 березня 1666 р., Гадяч // Федотов-Чеховской А.А. Акты нежинского греческого братства. – С. 51.
30. Універсал І. Самойловича від 28 листопада, Батурич // Федотов-Чеховской А.А. Акты нежинского греческого братства. – С. 53.
31. Універсал І. Мазепи від 13 вересня 1687 р., Батурич // Федотов-Чеховской А.А. Акты нежинского греческого братства. – С. 54.
Стаття надійшла до редакції 7.09.2011 р.

V. S. Volonyts

GREEKS ARE IN DEVELOPMENT OF TRADE ON UKRAINIAN EARTH'S MIDDLE OF XVII CENT.

The article tackles upon the Greek merchantry on the Ukrainian land in early XVIII cent. It gives grant attention to the foundation of trade relations of Greeks and to the law adjustment of these relations.

Key words: *Greek the merchants, neginskoe the merchants, auction communications*

УДК 94(477.62=14)"177/179"

М. К. Подгайко

ПОЛІТИКО – ПРАВОВІ ЗАСАДИ УТВОРЕННЯ ГРЕЦЬКОЇ СПІЛЬНОТИ У ПІВНІЧНОМУ ПРИАЗОВ'І НАПРИКІНЦІ XVIII СТ.

На основі комплексного аналізу літератури та джерел, аналізуються основні політико – правові аспекти утворення грецької спільноти в Північному Приазов'ї наприкінці XVIII ст. Серед яких: геополітична та стратегічна зацікавленість російського уряду в переселенні греків з Криму до Північного Приазов'я; причини, що спонукали греків – християн залишити обжиті місця та вирушити у невідомі їм землі; а також особливий статус, права та привілеї надані переселенцям російським урядом.

Ключові слова: *грецька спільнота Північного Приазов'я, жалувана грамота, Маріупольський грецький суд.*

Постановка проблеми. Греки Північного Приазов'я за своїми етнічними та соціальними ознаками відрізнялися від інших грецьких спільнот України, зокрема ніжинської. Маріупольська грецька громада була переважно сільською та складалася з двох субетнічних груп – румеїв та урумів. Ці етнокультурні особливості сформувалися ще під час їх перебування в Криму під впливом цілої низки обставин – міграційних процесів, що відбувалися у різні часи і з різних регіонів Греції та Передньої Азії; міжетнічних процесів на півострові; довготривалої відірваності від основного етнічного ядра тощо.

Мета статті полягає у з'ясуванні історико-правових умов, що вплинули на утворення грецької спільноти у Північному Приазов'ї наприкінці XVIII ст.

Задля досягнення зазначеної мети визначені такі наукові **завдання:**

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Маріупольський державний університет

ВІСНИК

МАРІУПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

СЕРІЯ: ІСТОРІЯ. ПОЛІТОЛОГІЯ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Головний редактор чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. К. В. Балабанов

Засновано у 2011 р.

ВИПУСК 2

МАРИУПОЛЬ – 2011

УДК 3(05)

Вісник Маріупольського державного університету
Серія: Історія. Політологія
Збірник наукових праць
Видається 3 рази на рік
Заснований у 2011 р.

Затверджено до друку Вченою радою МДУ (протокол №1 від 12.10.2011 р.)

Головна редколегія:

Головний редактор – чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. К. В. Балабанов
Заст. головного редактора – к.е.н., проф. О. В. Булатова

Члени редколегії: д.ю.н., проф. М. О. Баймуратов, д.ф.н., проф. С. В. Безчотнікова,
д.і.н., проф. В. М. Романцов, д.культурології, проф. Ю. С. Сабадаш,
д.е.н., проф. І. Г. Яремчук

Редакційна колегія серії:

Відповідальний редактор – д.і.н., проф. В. М. Романцов
Заступник відповідального редактора – к.філос.н., доц. С. В. Янковський
Відповідальний секретар – к.і.н., доц. С. П. Пахоменко

Члени редакційної колегії: д.політ.н., проф. В. А. Войналович,
д.і.н., проф. А. В. Гедьо, д.і.н., проф. О. І. Гуржій, д.політ.н., проф. Г. І. Зеленко,
д.і.н., проф. Ф. Ігуменіду (Республіка Кіпр), д.політ.н., проф. І. Г. Онищенко,
д.політ.н., проф. М. І. Панчук, д.і.н., проф. І. С. Пономарьова,
д.і.н., проф. Ю. Д. Пряхін, д.політ.н., проф. С. Ю. Римаренко,
д.і.н., проф. В. М. Романцов, д.політ.н., проф. А. Романо (Італійська Республіка),
д.і.н., проф. О. П. Реєнт, д.і.н., проф. Н. Р. Темірова

Засновник Маріупольський державний університет
87500, м.Маріуполь, пр.Будівельників, 129а
тел.: (0629)34-60-93; e-mail: istfak_mdgu@ukr.net

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
(Серія КВ №17802-6652Р від 24.05.2011)
Тираж 100 примірників. Замовлення №469.4

Видавець МФ ТОВ «Друкарня "Новий світ"»
87510, м.Маріуполь, Красноякська, 2; тел.: (0629)41-35-13
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи
ДК №1792 від 20.05.2004

ЗМІСТ

Балабанов К. В.

МОДЕЛЬ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАРІУПОЛЬСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ 7

ІСТОРІЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Задунайський В. В.

ВІЙСЬКОВА СТРУКТУРА ТА ОЗБРОЄННЯ ДУНАЙСЬКОГО
КОЗАЦЬКОГО ВІЙСЬКА ЗА ПОЛОЖЕННЯМ 1844 Р. 20

Лиман І. І.

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ПАРАФІЯЛЬНЕ
ДУХОВЕНСТВО ОСТАННЬОЇ ЧВЕРТІ ХVІІІ – СЕРЕДИНИ ХІХ СТ. 26

Романцов В. М.

ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНЕ СТАНОВИЩЕ У ПІВНІЧНОМУ ПРИАЗОВ'І
В ПЕРІОД КВІТНЕВИХ БОЇВ 1919 Р. 34

Лисак В. Ф.

СІЛЬСЬКА РОДИНА УКРАЇНИ, ЯК ОСЕРЕДОК СУСПІЛЬСТВА 1950–1960 РР. ... 41

Коробка В. М.

ПРАВОВІ ОСНОВИ ГРОМАДСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ПІДРОСІЙСЬКОЇ
УКРАЇНИ 1870–1892 РР. 47

Волоніць В. С.

ГРЕКИ В РОЗВИТКУ ТОРГІВЛІ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ
ІІ ПОЛОВИНИ ХVІІІ СТОЛІТТЯ 53

Подгайко М. К.

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ УТВОРЕННЯ ГРЕЦЬКОЇ
СПІЛЬНОТИ У ПІВНІЧНОМУ ПРИАЗОВ'І НАПРИКІНЦІ ХVІІІ СТ. 59

ІСТОРІОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО, ТЕОРІЯ ІСТОРІЇ

Гедьо А. В.

ГРЕКИ ПІВНІЧНОГО ПРИАЗОВ'Я В ІСТОРИЧНИХ ТА ЕТНОЛОГІЧНИХ
СТУДІЯХ 20–30-Х РР. ХХ СТ. 66

Тарасов С. В.

ДІЯЛЬНІСТЬ ГЕТЬМАНА І. БРЮХОВЕЦЬКОГО В РОСІЙСЬКІЙ
ДОРЕВОЛЮЦІЙНІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ 76

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Гаврилова Н. В., Кухалейшвили Г. Р.

ПРЕВЕНТИВНА ДИПЛОМАТІЯ В СУЧАСНІЙ ТЕОРІЇ
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН 84

Качинська Н. О.

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ТАКТИКА ФОРМУВАННЯ ПРИВАБЛИВОГО
ІМІДЖУ ДЕРЖАВИ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ 89

Рябінін Є. В.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ УКРАЇНИ 1917 ТА
2011 РОКІВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ФУНДАМЕНТАЛЬНОЇ МОНОГРАФІЇ
І.Ф. КУРАСА 96